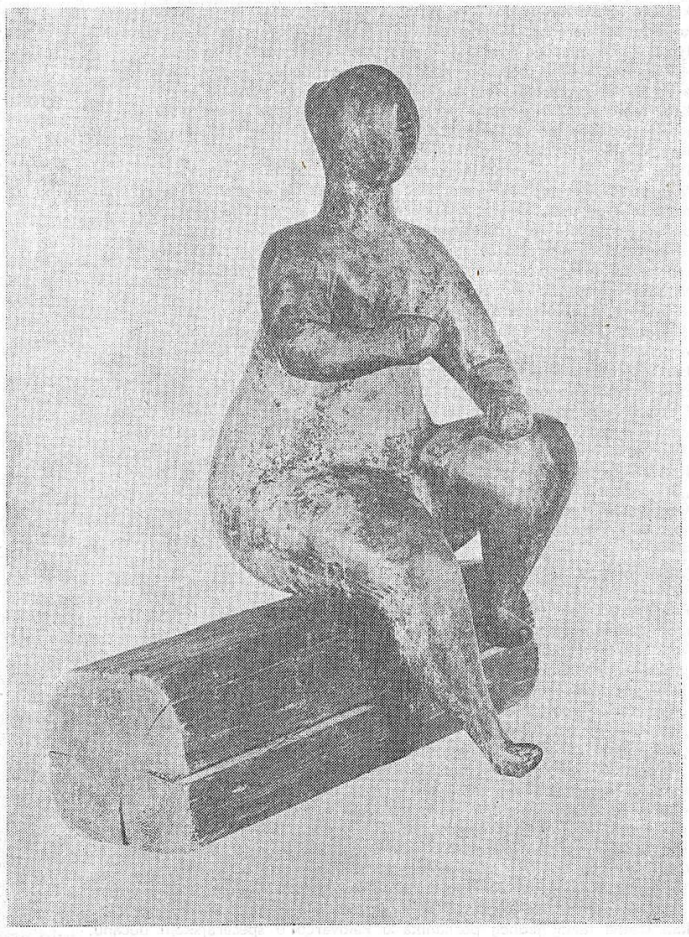

Dr Žarko Papić

Problemi časopisa u svetlu odluka X kongresa SKJ i VII kongresa SKS

Za Savez komunista i njegovu akciju u ostvarivanju odluka X kongresa SKJ i VII kongresa SKS veoma su značajni razvoj teorijske publicistike i rešavanje njenih problema.

Osnovni problemi nauke u najvećoj meri su i osnovni problemi naše teorijske publicistike. U SR Srbiji postoji i deluje veoma veliki broj časopisa i periodičnih publikacija u raznim oblastima različitog kvaliteta i značaja. Nesumnjivo je da to ukazuje na veliki interes i stvaralaca i čitalaca, na naše, u ovoj oblasti, velike potencijalne mogućnosti okupljanja i angažovanja misli iz raznih oblasti teorije i kulture.

Međutim, ukupnim stanjem u oblasti teorijske i kulturne publicistike ne možemo biti zadovoljni. U vreme liberalističko-pragmatističke ravnodušnosti prema teoriji u oblasti časopisne publicistike nedostajala je organizovana društvena akcija i uticaj. Posledice takvog odnosa prema publicistici i danas se osećaju kao realno stanje kao neorganizovanost i improvizacije, od uređivanja časopisa do načina finansiranja, nedostatak kvaliteta i mali uticaj časopisa na opšta društvena i teorijska kretanja. U okviru takvog odnosa prema publicistici nije se ni moglo očekivati da ona postane izraženiji i angažovaniji nosilac teorijskog napretka, nosilac marksističke, samoupravne misli.

Takav odnos prema publicistici, nedostatak organizovane teorijske i idejne borbe unutar nje i opšte dezangažovanje na rešavanju problema publicistike objektivno je rađao i omogućavao razvoj raznim idejnim strujanjima do političkog, opozicionog delovanja na koje se moglo jedino administrativno delovati. „Politika nemešanja" stvorila je situaciju u kojoj su se umnožavale pojave koje su zahtevale administrativno intervenisanje, te su se veze organizovanog društva sa časopisima, često, svodile samo na reakcije na ekscesne pojave. Nije se ulazilo, ozbiljno i pravovremeno, u probleme koji su stvarali i reprodukovali negativne pojave u ovoj oblasti, pa se ni stanje nije ozbiljnije popravljalo.

U okvirima takvog opšteg odnosa prema časopisnoj publicistici formirala su se, u osnovi, tri jednostrana i neprihvatljiva, pojednostavljena pristupa ulozi časopisa. Prema prvom, časopisi su oblik delovanja naučne elite, zatvoreni u neki akademski neutralizam, koji bi trebalo, mimo prakse realnog života i njegovih problema, da razvijaju nauku radi nje same. Prema drugom, časopisi treba da vrše funkciju, više ili manje teorijskog, priručnika tzv. dnevne politike, da budu nesamostalni, nekreativni, apologeti političkih foruma. Treće, neprihvatljivo shvatanje uloge časopisa zagovaralo je tezu da časopisi moraju autonomno delovati kao nosioci tzv. radikalne kritike svega postojećeg, dakle, kao oblici okupljanja političkih, opozicionih, istomišljenika.

Takvo stanje u sferi teorijske i kulturne publicistike imalo je nepovoljne posledice za naše teorijsko i kulturno stvaralaštvo. Kroz takve odnose, a bez društvene podrške, teško se probijala marksistička misao zasnovana na rešavanju problema samoupravnog društva. Nasuprot tome cvetali su svi, idejni i teorijski, cvetovi. Agresivno su delovale grupe tzv. radikalnih kritičara svega postojećeg, širila se teorijska misao i ideologija tehnokratizma, ponovo se na sceni pojavljivala dogmatska orjentacija birokratizma.

Kritika prethodnog stanja u sferi publicistike ima značaja samo kao pretpostavka široke, pozitivne, društvene akcije na njegovom prevazilaženju. U tom smislu danas imamo neophodne uslove, konstruktivnu situaciju koja omogućuje angažovanje stvaralaca i pozitivan program društvenog razvoja na čijem se razvijanju i produbljivanju treba angažovati.

Veoma je značajno afirmisati i podržavati sva pozitivna kretanja u oblasti publicistike. Smatramo veoma značajnim što su stvoreni veliki naučni i kulturni potencijali, brojni stvaraoci, posebno iz redova mladih generacija čiji rad treba podržati i afirmisati, organizovano ih angažovati na rešavanju problema našeg društvenog razvoja.

Takođe je značajno postojanje niza inicijativa i konkretnih akcija na organizovanijem ulaženju u rešavanje otvorenih društvenih problema u nas, od zapaženih rasprava do vrednih tematskih brojeva pojedinih časopisa.

Širenje mreže naučnih i kulturnih časopisa na nove sredine, razbijanje svojevrsne centralizacije nauke i kulture u najvećim centrima, posledica je našeg ukupnog društvenog razvoja ali je, ništa manje, značajan faktor daljeg širenja i razvoja nauke i kulture. Afirmišući tu tendenciju, mislimo da je posebno važno organizovano pristupiti pokretanju novih časopisa, obezbeđenju i očuvanju njihovog kvaliteta.

Angažovanje Saveza komunista u oblasti publicistike rezultat je potrebe njegovog opštijeg angažovanja u sferi teorije. Objektivna je potreba današnjeg nivoa razvoja socijalisičkog samoupravljanja da se Savez komunista angažuje u razvoju teorije. Časopisi su jedna od pravih mogućnosti teorijskog rada, teorijska borba sa suprotnim ideologijama. To ne znači i neće značiti da stihijnost i oportunizam u teorijskom radu zamenjuje čvrsta ruka, te-

orijski monopol i indokrinacija. Radi se o nužnosti zajedničke borbe za razvoj samoupravljanja, zajedničkog zadatka idejno-političke i teorijske avangarde, SK i marksističke teorije samoupravljanja. Radi se o okupljanju svih naših stvaralačkih potencijala na izgrađivanju društva socijalističkog samoupravljanja.

Savez komunista, zato, mora voditi ozbiljnu i stalnu akciju u oblasti publicistike, mora se izboriti za časopise koji će po svojoj ulozi i karakteru biti aktivni i angažovani borci za dalji razvoj socijalističkog samoupravljanja, mesto i oblici okupljanja marksistički i samoupravno opredeljenih stvaralaca, jedan od oblika i podsticaja razvoja revolucionarne teorije samoupravljanja. Uloga časopisa u razvoju teorije samoupravljanja, u izgrađivanju znanja potrebnog za rešavanje naših, konkretnih problema razvoja samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa veoma je velika. Stvaralaštvo i kritika su uslovi bez kojih nije moguća takva uloga časopisa.

Sloboda stvaralaštva jedno je od najvećih dostignuća i jedan od najznačajnijih uslova razvoja samoupravnog društva. Sloboda stvaralaštva znači slobodu za misao koja će dalje razvijati našu revoluciju, a protiv svih misaonih granica buržoaskog ili birokratskog društva, dakle, sloboda stvaralaštva ispoljava svoju suštinu kroz oslobađanje svih misaonih i radnih potencijala socijalističkog samoupravljanja.

Sloboda stvaralaštva revolucije i samoupravljanja moguća je samo kao istinska kreativnost, kao sinteza teorije i prakse u rešavanju problema samoupravnog razvoja. Kritika, njena konstruktivnost i samostalnost pretpostavke su za stvaralaštvo. Mi, danas, nemamo razvijenu marksističku, samoupravnu, teorijsku kritiku, nemamo kreativnu teorijsku polemiku, te je, nesumljivo; moramo razvijati. Časopisi su najbolja mogućnost za kritičku proveru i afirmaciju teorijskih dostignuća.

Da bi mogli biti aktivni i angažovani borci za dalji razvoj samoupravljanja, časopisi moraju biti povezani sa našom samoupravnom praksom, moraju podržavati teorijska istraživanja koja se, bez obzira na nivo apstrakcije, bave pravim i realnim problemima samoupravljanja.

Razmatranje problema samoupravljanja i predlaganje njihovih rešenja način je da časopisi izađu iz uskog kruga čitalaca i saradnika, da za čitaoce i saradnike imaju široki krug stvaralaca od udruženog rada do naučnih organizacija. Time će i oni sami postati kvalitetniji, ostvarivati veći idejni i politički uticaj u razvoju samoupravljanja.

Društveno angažovani časopisi na teorijskom razrešavanju problema našeg razvoja uvek će imati jasnu fizionomiju i opredeljenje. Tada se ni redakcije neće osećati nesigurnima i inferiornima u odnosu na forume Saveza komunista, a časopis će biti veoma značajan činilac ukupne političke aktivnosti.

Okupljanje širokog kruga socijalističkih, samoupravno opredeljenih stvaralaca, otvorenost časopisa prema stvarnim kvalitetima, jedini su način da časopisi ostvaruju svoju ulogu.

Smatramo da pitanje, imamo li ili nemamo dovoljno teorijskih snaga, danas nije pravo pitanje. Pravo je pitanje kako naše teorijske potencijale stvaramo i afirmišemo, kako ih organizujemo i koristimo. Tome pitanju treba tražiti odgovor i taj problem treba rešavati.

Savez komunista, u delovanju na svom jasno definisanom pozitivnom Programu, danas uživa podršku najširih krugova stvaralaca. Veoma je značajno sve naše, jasno opredeljene, naučne i kulturne potencijale, konkretno angažovati, okupiti i organizovati u opštim naporima na razvijanju samoupravnog društva, njegove nauke i kulture. Časopisi pružaju velike mogućnosti za najšire okupljanje i angažovanje stvaralaca iz svih oblasti i tu mogućnost moramo mnogo više i organizovanije koristiti.

Posebnu pažnju treba posvetiti okupljanju, podsticanju i afirmaciji mladih stvaralaca u kojima su naše najveće potencijalne mogućnosti razvoja nauke i kulture.

Publicistika iz oblasti kulture ima posebne probleme, nedovoljno je razvijena, sa veoma niskim tiražima a časopisi iz pojedinih oblasti skoro da ne postoje. Kulturna misija časopisa time je ozbiljno ugrožena, a mogućnost afirmacije kulturnih stvaralaca umanjena. Zato moramo preduzeti konkretne korake da bi ozbiljnije unapredili publicistiku iz oblasti kulture.

Problemi časopisa nisu samo problemi idejne i teorijske prirode. Veliki broj problema organizacije i, pre svega, finansiranja časopisa zahteva ozbiljno razmatranje i što hitnije rešavanje. Neorganizovanost, nedostatak ozbiljnijeg društvenog uticaja u ovoj oblasti uzroci su stanja koje karakteriše široka ali neusaglašena mreža časopisa, mali tiraži, neredovno izlaženje, nedostatak kvaliteta i nemanje realnog uticaja na društvena kretanja. U te probleme moramo ulaziti celovito i ozbiljno, ne baviti se časopisima samo kada je u pitanju finansiranje, kao davanje društvenih sredstava nekom časopisu, ili samo u povodu situacija koje zahtevaju administrativno intervenisanje.

Moramo postaviti pitanje da li su nam svi postojeći časopisi potrebni i koji nam nedostaju? Moramo, da bismo unapredili kvalitet i povećali uticaj časopisa, rešiti probleme finansiranja, razmotriti mogućnosti ujedinjavanja pojedinih, srodnih i na iste autore orijentisanih, časopisa.

Mislimo da i materijalne probleme časopisa treba rešavati u okviru celine promena koje se u našem društvu rešavaju sa realizacijom Ustava. Ozbiljno bi trebalo razmotriti mogućnost čvršćeg povezivanja određenih časopisa sa odgovarajućim interesnim zajednicama. Finansiranje određenih koncepcija i programa rada časopisa u okviru odgovarajućih interesnih zajednica nije samo način rešavanja problema finansiranja časopisa, već je i, ništa manje značajan, oblik uspostavljanja i razvijanje samoupravnih odnosa između časopisa i udruženog rada, dakle, između samoupravne teorije i prakse.

Čvršćim vezivanjem časopisa za odgovarajuće interesne zajednice oni mogu vršiti značajnu ulogu u razvoju naše nauke, od uopštavanja prakse do razvoja teorije. Oni time dobijaju i važnu funkciju u prenošenju i popularizaciji iskustava od opštijeg značaja, ostvarenih u pojedinim sredinama.

Osnivanje časopisa mora biti dobro organizovano, zasnovano na realnoj proceni naučnih i kulturnih potreba i čvrstim obavezama osnivača kako u pogledu finansiranja tako i u pogledu ostvarivanja, samoupravnog društvenog uticaja na koncepciju časopisa.

Uloga i funkcija saveta časopisa, kao posebnog oblika ostvarivanja samoupravnog uticaja društva na časopise veoma je značajna. Zato savete treba formirati za one časopise koji ih nemaju, a svugde ih šire i intenzivnije treba uključivati u rešavanje problema časopisa.

Smatramo da bi bilo veoma značajno razvijati saradnju između časopisa, posebno iz istih ili srodnih oblasti unutar i van okvira naše Republike. Moramo prevazići elemente republičke, regionalne ili jezične zatvorenosti, posebno u časopisima iz oblasti kulture. Zatvorenost kao odsustvo saradnje ili jednostranost tematike nespojiva je sa naučnom i kulturnom misijom časopisa.

Sigurno je da otvorenost časopisa i njihova međusobna saradnja, koordinacija rada, koncepcija i angažmana, pruža osnove za podizanje kvaliteta časopisa. Otvorenost prema naučnim i kulturnim dostignućima van granica naše zemlje takođe je veoma značajna za časopise, njihovu aktuelnost i kvalitet.

U rešavanju svih ovih i drugih problema publicistike neophodno je puno angažovanje ljudi koji rade u ovoj oblasti, svih stvaralaca, saradnika časopisa. Nikakvo društveno angažovanje ne može rešiti ove probleme bez njihovog punog angažovanja i inicijativa, kao što ni oni sami bez, organizovane, društvene pomoći ne bi uspeli. Radi se, pre svega, o zadacima komunista, članova redakcija i saveta časopisa. Oni se moraju mnogo više nego do sada angažovati na rešavanju svih otvorenih problema naše publicistike.

Akcija Saveza komunista na rešavanju aktuelnih problema publicistike neophodna je. Mislimo da ona mora biti celovita, da mora obuhvatiti sve probleme i sistematski ih rešavati. Otvaranje i rešavanje svih osnovnih problema publicistike jedini je način da dođemo do odgovarajućih rešenja u svakom posebnom problemu.

Važno je, pri tom, napomenuti da se problemi publicistike, s obzirom na njihovu prirodu, mogu i moraju rešavati u okviru šire društvene akcije rešavanja problema nauke u nas kroz razvoj samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa u nauci i razvoj samoupravno opredeljene nauke.

Širenje samoupravnog društvenog uticaja i akcija Saveza komunista u oblasti publicistike ima za svoj osnovni zadatak prevazilaženje stanja i odnosa koji ozbiljno ugrožavaju kvalitet i realni uticaj naših časopisa, koji sprečavaju istinsko stvaralaštvo i kritiku, koji onemogućavaju intenzivniji razvoj marksističke, samoupravne teorije kroz časopise.

Komunisti se moraju angažovati i boriti za realizaciju kongresnih opredeljenja u svim, pa i u ovoj oblasti. Moraju se angažovati u teorijskoj borbi, izgrađivati novu ulogu i karakter časopisa. U ovoj oblasti, taj angažman je i specifičan i težak. Traži pravu, pisanu i usmenu, reč, kritiku i polemiku, ubeđivanje, entuzijazam, pre svega, traži veliki rad i puni lični angažman naučnih i kulturnih radnika. Bez takve, lične i opšte, aktivnosti mi, međutim, nećemo dobiti u časopisima ono što je našem današnjem razvoju potrebno.